

Zavezniške armade začele prodirati proti Cherbourgu

Odpor nemške sile proti zavezniški invazijski armadi v Normandiji se povečal. Britske, kanadske in ameriške čete počistile obrežje. Nemci požigajo in uničujejo vojaške objekte pri Cherbourgu. Berlin priznal prebitje Atlantske stene v več krajih.—Peta ameriška armada prodira naprej v Italiji. Novi bombni napadi na Rumunijo in Jugoslavijo.—Deset tisoč Nemcev padlo v bitkah z Rusi na rumunski fronti.—Ameriške čete zasedle japonsko letalsko bazo na otoku Biaku

London, 8. jun.—Zavezniške armade, ki so dosegle prvi invazijski cilj z okupacijo Bayeuxa, se zdaj vajo proti Cherbourgu, važnemu pristaniščnemu mestu na konici polotoka. Druga faza operacij se je pričela po zdrobitvi nemških rezerv, ki so bile zagane v bitke. Stalni dotok zavezniških čet po morju in skozi ozračje jači invazijsko silo. Operacije zavezniške oborožene sile na kopnem podpirajo bojna letala. Ameriške letelce trdnjave in bombniki mečejo bombe na železniške proge in naprave pri Rennesu, Lavalu, Toursu, Le Mansu, Nantesu in Angersu.

London, 8. jun.—Odpor nemške sile proti zavezniški invazijski armadi v Normandiji se je povečal. Nemško poveljstvo je zagnalo oklopne kolone v protinapade. Ljute bitke divjajo v notranjosti, toda ameriške, britske in kanadske čete so storile več kot se je pričakovalo od njih.

Transportna letala dovažajo čete, orožje in drugo opremo na fronto. Uradni komunikacije pravi, da so zavezniški okupirali Bayeux, mesto, ki ima 9000 prebivalcev in je v središču fronte v Normandiji. Prekoračili so tudi cesto, ki vodi v Caen, v več krajih. Bayeux je prvo francosko mesto, ki so ga zavezniški osvobodili.

Poročila trdijo, da Nemci požigajo in uničujejo vojaške objekte pri Cherbourgu, severozapadno od Bayeuxa, in se pripravljajo za umik. Zavezniški tanki so odbili protinapade nemških oklopnih kolon v bližini Caena, ki leži devet milj proč od ustja reke Orne in 29 milj južno-zapadno od Havra. Britska bojna ladja Nelson bombardira Caen, ki je v plamenih.

General Eisenhower, vrhovni poveljnik invazijske sile, in admiral Bertram Ramsey, poveljnik zavezniškega bojnega brodogojstva, sta križarila po vodah ob francoski obali in konferirala z generalom Montgomeryem in admiralom Alanom G. Kirkom, poveljnikom ameriške pomorske sile. Eisenhower je dejal, da se operacije vrše po načrtih.

Zavezniške čete so počistile obrežje. Bombardiranje nemških komunikacijskih zvez in vojaških koncentracij se nadaljuje. Čeprav uradna poročila ne omenjajo mest in krajev, kjer so v teku ljute bitke, se vseeno pričakuje, da bo Cherbourg morda prvo veliko pristanišče, ki pride v zavezniške roke.

Brodovje čez sto britskih in ameriških bojnih ladij je zbrano v bližini Havra in izgleda, da bo kmalu šlo v akcijo.

Radio Berlin je priznal, da zavezniški napredujejo v Franciji. Ameriški in britski tanki so prebili Atlantsko trdnjavo steno v več krajih med Havrom in Cherbourgom in okupirali 21 milj dolg in sedem milj širok obrežni pas.

Britski letalci so napadli in požigovali tri nemške rušilce v Baskijskem zalivu, ki so skušali tovariti zavezniške invazijske operacije.

Po nemških poročilih so zavezniški izkrcali enajst divizij v Franciji, okrog 150.000 vojakov.

Rusi dobili ameriško križarko

Senator Walsh potrdil poročilo

Washington, D. C., 8. jun.—Senator Walsh, demokrat in načelnik odseka za mornarične zadeve, je potrdil poročilo, da je Amerika izročila križarko Milwaukee Rusiji. Transakcija je bila izvršena na podlagi posojilno-najeminskega programa.

Walsh je dejal, da je križarka bila dana le v najem Rusiji in je še vedno ameriška lastnina. Daje je rekel, da ima predsednik Roosevelt na temelju posojilno-najeminskega zakona oblast v zadevi izročanja o b r a m b n i h sredstev, ki vključujejo tudi bojne ladje in parnike, zavezniškim državam.

To, da je Amerika izročila križarko Milwaukee Rusiji, je nedavno razkril senator Bridges, republikanec iz New Hampshire. On je takrat zahteval od Rooseveltove administracije, da mora pojasniti ameriškemu ljudstvu vse faze odnošajev in transakcij z zavezniškimi državami. Zdaj je rekel, da bi bila morala administracija pojasniti transakcijo z Rusijo takrat, ko je bila izvršena.

Poljsko-ruski konflikt v ospredju

Vprašanje ureditve meje sporna kost

Washington, D. C., 8. jun.—Doznavo se, da je glavni namen obiska Stanislava Mikolajczyka, predsednika poljske ubežne vlade, Washingtona razpršanje meglice, ki zastira bodočnost Poljske. On je došel v Washington v upanju, da bo pridobil ameriško vlado za posredovanje v napori za zblizanje med svojo vlado in sovjetskimi Rusiji.

Mikolajczyk je dejal, da njegova ponudba Moskvi glede začetanja nove meje med Poljsko in Rusijo še velja. Ta meja naj bi bila začrtana na vzhodni strani Vilne in Lvova. Moskva je objavila načrt, ki postavlja obe mesti znotraj Sovjetske unije.

Na sestanku s časnikarji je Mikolajczyk dejal, da varnost Poljske zahteva vključitev Vzhodne Prusije in Šlezije v poljsko državo. On je prišel v Washington na predvečer obnove sovjetske ofenzive v pokrajinah stare Poljske, ki bo potisnila vprašanje upravljanja osvobljenih krajev na površje. Možnost je, da bo Amerika prevzela vlogo posredovalke v reševanju poljsko-ruskega konflikta.

Mikolajczyk je že pred več meseci apeliral na Ameriko za posredovanje, toda apel ni dobil odmeva zaradi stališča britske vlade. Slednja je naznanila, da so sovjetske zahteve glede začrtanja nove meje pravične.

Volilna pravica zanihana zamorcem

Atlanta, Ga., 8. jun.—Zamorci se ne bodo mogli udeležiti pri-marnih volitev, ki se bodo vršile 4. julija. Tako je odločil odsek demokratske stranke na svoji seji. Odlok je v konfliktu z razsodbo federalnega vrhovnega sodišča, da imajo zamorci volilno pravico kljub zakonom, ki so jih sprejele zbornice nekaterih južnih držav. To razsodbo so člani odseka demokratske stranke v Georgiji ignorirali.

TEŽAVE ZAVEZNIŠKE VOJAŠKE VLADE V ITALIJI

Vprašanje odnošajev z Vatikanom v ospredju

ODPRAVA NELEGALNIH TRŽIŠČ

Rim, 8. jun.—Zavezniška vojaška vlada (AMG) v Italiji stoji pred največjo preizkušnjo od ustanovitve. Okupacija Rima je potisnila nove probleme na površje. Ti se nanašajo na odnošaje z Vatikanom, vprašanja eksteritorialnih pravic, položaj diplomatov zunanjih držav v Italiji, ki so v vojni z zavezniki, in nasicevanje prebivalcev Rima in beguncem, ki so prišli v mesto iz južne Italije.

Nekaj ur po okupaciji Rima so zavezniški navezali stike z vatikanskimi avtoritetami. Poslanik Velike Britanije v Vatikanu je F. D'Arcy G. Osborne, odposlanec Amerike pa Harold Tittman. Vatikan je bil priznan za nevtralno mesto in kot tak je zaščiten. Zavezniške vojaške straže ne bodo postavljene okrog Vatikana proti volji papeža Pija.

Vojaška vlada se še ni lotila problema zadržanja napram reprezentantom držav kot so Danska, Hrvaška, Slovačija in višiška Francija, katere priznava Italija, ne pa zavezniški. Problem finskih diplomatov je tudi v ospredju. Finska je namreč v vojni z Veliko Britanijo, ne pa z Ameriko.

"Župan" Rima je ameriški general Edgar E. Hume kot načelnik vojaške vlade na rimskem ozemlju. V njegovo področje spada civilna administracija. Vojaški poveljnik je general Harry H. Johnson; on je odgovoren generalu Marku W. Clarku.

Hume sodi, da je v Rimu dva milijona ljudi. Polovico tega števila tvorijo begunci. Zavezniška vlada bo morala prevzeti odgovornost za nasicevanje teh ljudi, zaeno pa bo morala voditi kampanjo za odpravo nelegalnih (črnih) tržišč. Pomankljiva zavezniška kontrola v Neaplju po okupaciji je omogočila črna tržišča. V Rimu je deset policijskih distriktov in vsi so prišli pod zavezniško kontrolo.

Spopadi med Grki se nadaljujejo

Nacijske avtoritete podžigajo razkol

Istanbul, Turčija, 8. jun.—Spopadi med Grki se nadaljujejo, čeprav v manjšem obsegu. Kvizlinška "nemška straža" napada rodoljube v atenskem distriktu, dočim nacijske vojaške avtoritete podžigajo razkol.

Voditelji glavnih gerilskih group so sklenili sporazum. Za to ima zasluge George Papandreu, predsednik nove grške vlade, ki je pred nekaj meseci pobegnil iz Gréje v Kairo. On je formiral nov kabinet 27. aprila. Papandreu stalno naglašja, da se grške uporniške grupe ne smejo boriti druga proti drugi, ko je dežela pod okupacijo nemške oborožene sile.

Sporazumi so bili doseženi že prej in prelomljeni. Vzrok trenutja je, ker večina grškega ljudstva, posebno pa komunisti, sovražijo grško ubežno vlado v Kairu. Vprašanje je, kako dolgo bo mogel Papandreu držati frakcijske grupe na uzdi.

V Istanbul dospelo poročilo omenja spopade med kvizlinško grško silo in rodoljubi v bližini Aten. Ta je pod vodstvom nemških častnikov napadla rodoljubne čete. Po kratki bitki so bili rodoljubi poraženi. Gestapovi so ujeli 120 rodoljubov in 18 ustrelili.

Domače vesti

Podlegel poškodbam
Superior, Wyo.—Za poškodbam, katere je dobil pri delu v rovu, je umrl Avgust Oblak, član društva 134 SNPJ. Rojen je bil v Zagorju ob Savi 25. avgusta 1892. V Franklino, Kans., zapušča starše, ženo, sina in hčer ter več drugih sorodnikov.

Pogrešan v Italiji
Taylorville, Ill.—Družina Jacka Brancela je bila obveščena, da se pogreša njen sin Jackie v Italiji od 15. maja. Upanje je, da še živi.

Iz Južne Amerike
Buenos Aires, Argentina.—Umrila je Marija Kukanja, dekliško ime Furlan, stara 37 let in doma iz Malega dola pri Komnu. Bolna je bila dolgo časa. Zapušča moža.—V Vicente Lopezu je naglo umrla Efra Krševan. Podvreči se je morala operaciji, katere pa ni prestala. Zapušča moža in dve hčerki.—Po dolgi bolezni je umrl Jože Čuk, star 39 let in doma iz Predgrčja pri Idriji na Notranjskem. Zapušča ženo in dva sinčka.—V sanatoriju Doyen se nahaja rojak Anton Terpin, stavbinski delovodja. Dobil je težke poškodbe, ko je padel iz višine na tla pri pregledovanju neke stavbe. Doma je iz Števerjana pri Gorici na Primorskem.

Ostra kritika državnega departamenta

Konfuzna ameriška zunanja politika

Washington, D. C., 8. jun.—Foreign Policy Association, pri-naliki raziskovalna grupa, je v svoji izjavi ostro obsodila državni departament.

"Poveljniki ameriške oborožene sile na bojiščih ne morejo funkcionirati v praznoti," pravi deklaracija. "Oni morajo imeti ideje o politiki in svetovnih zadevah od vlade, kateri služijo. To vprašanje ne more kvarno vplivati na ameriške vojne napore, kakor nekateri trdijo."

Deklaracija dalje pravi, "da bo moral državni departament vdihniti nekaj življenja in pomena v Atlantski čarter, preden se loti problemov Finske in drugih malih evropskih držav, katerim ta čarter garantira samoodločevanje v formiranju vlad, kakršne hočejo. Amerika sledi Veliki Britaniji, ki je že namignila, da se ne strinja z načelom samoodločevanja in da je za dominacijo malih državic po vseilah. Edina alternativa je ustanovitev mednarodne organizacije, ki naj bi nudila zaščito malim državicam."

Državni tajnik Hull je na sestanku s časnikarji dejal, da bo v svojem prihodnjem govoru odgovoril kritikom in pojasnil ameriško zunanjo politiko, nanašajočo se na sedanje svetovne probleme in načrte bodoče mednarodne zaščite.

Ladjedelnice potrebujejo več delavcev

Washington, D. C., 8. jun.—Admiral Emory S. Land, načelnik federalne pomorske komisije, je pri zaslišanju pred senatom odsekom za vojaške zadeve izjavil, da bodo ladjedelnice potrebovale nadaljnjih 109.000 delavcev v tem letu. Program zahteva zgraditev velikega števila bojnih ladij, trgovskih in tovarnih parnikov, da se zadosti vojni potrebam. Land je omenil, da so ladjedelnice dosegle nov rekord v gradnji bojnih ladij in parnikov, čeprav je nastalo pomankanje izkušenih delavcev.

Slični navali so bili izvršeni pod vodstvom gestapovcev v treh drugih krajih. V bitkah so Grki v službi Nemcev ubili več svojih rojakov.

Uporniško gibanje v Bolgariji

General Bojdev ustanovil nov režim

Bern, Švica, 8. jun.—Uporniško gibanje se širi v Bolgariji, se glase sem dospela poročila iz zanesljivih virov. General Ivan Bojdev, "bolgarski Tito," je vodja tega gibanja in je celo ustanovil nov režim neke v južno-zapadnem delu dežele, ki ga tvorijo vojaški častniki, odpušteni iz armade. Bojdev je bil nedavno odstavljen kot član generalnega štaba.

Poročila trdijo, da vojaki, ki so dezertirali iz bolgarske armade, stopajo v Bojdevovo oboroženo silo. Lutkarska vlada skuša zatreti uporniško gibanje. Na pritisk nacij je izdala drastične dekrete, ki pojasnjujejo resnost situacije.

Dekreti določajo aretacije sorodnikov dezertirjev kot talce in eksekucije. Aktivnosti bolgarskih partizanov zlasti v krajih ob bolgarsko-turški meji razburjajo nemške vojaške avtoritete. Komunikacije med Bolgarijo in Nemčijo so sabotirane. Izgleda, da bodo bolgarski partizani delali še večje preglavice Nemcem v bodočnosti.

Ujetniki bodo delali na farmah

General Aurand orisal program

Chicago, 8. jun.—Nemški, italijanski in japonski vojni ujetniki, ki se nahajajo v taboriščih v Illinoisu, Wisconsinu in Michiganu, bodo delali na farmah v teh državah, kjer je pomankanje delavcev. Nadomestili bodo delavce, ki so šli v armado ali velika mesta, kjer zdaj delajo v vojnih industrijah.

General Henry S. Aurand, poveljnik šestega zbora armade, je dejal, da bodo vojni ujetniki opravljali važna dela na farmah. Neznatno število vojnih ujetnikov je delalo na farmah preteklo leto.

"Farmerji, ki žele dobiti vojne ujetnike, bodo morali plačevati običajno plačilo," je rekel Aurand. "Sleheri ujetnik bo dobil 80 centov na dan v obliki not, katere lahko izmenja v taborišču, ali pa se mu ta vsota pripiše v kredit. Razlika med plačilo, ki jo plača farmer in ono, katero dobi ujetnik, gre v federalno blagajno."

Vojni ujetniki bodo delali pod nadzorstvom vojaških stražnikov. V krajih, kjer bo veliko število ujetnikov uposlenih, bodo stanovali v šotorih.

Taborišča vojnih ujetnikov so v Illinoisu, Wisconsinu in Michiganu.

Nemška aneksija italijanskih provinc

Chiasso, Švica, 8. jun.—Nemci so začeli raznarodovanje, ki je v bistvu aneksija, v skoro vseh italijanskih provincah, ki leže severno od Benetk, se glase sem dospela poročila. Domačini so podvrženi oblasti nemškega gvernerja, čigar sedež je v Inostu, bivši Avstriji. Vzhodna Benečija in Istra, kjer so mesta Videm, Trst, Pola, Reka in Gorica, sta pod dominacijo nemškega komisarja. Italijanska sodišča so bila likvidirana in nadomeščena z nemškimi.

Madžarski minister zatrl srbski list

Washington, D. C.—(CEN)—Urad za vojne informacije je dobil poročilo, da je madžarski notranji minister zatrl srbski list Ilustrovana Nedelja, ki je izhajal v Novem Sadu. Urednik lista je bil Marko Teodorović. Minister je dejal, da je list ogrožal ogrske interese.

NOV KONFLIKT MED VLADO IN KOMPANJO

Montgomery Ward & Co. izziva oblast odbora

UNIJA CIO OBSODILA AVERYJA

Washington, D. C., 8. jun.—Nov konflikt med federalno vlado in Montgomery Ward & Co. se obeta kot posledica stališča uradnikov—kompartije. Sewell Avery, načelnik odbora direktorjev, Stuart Ball in John A. Barr, pravna svetovalec kompanije, so pred člani kongresnega odseka izjavili, da kompanija ne bo podaljšala veljavnosti pogodbe z unijo United Retail, Wholesale & Department Store Employees CIO, če ne bo provizija glede unijske delavnice izločena.

Vojni delavski odbor je odredil, da mora pogodba z omejenim provizijo ostati v veljavi, dokler ne bo sklenjena nova. Odredba je slična prejšnji, kateri se je kompanija uprla in s tem izzvala stavko, kateri je sledila zaseda njene lastnine v Chicagu 23. aprila po federalni vladi.

Barr je dejal, "da je odredba vojnega delavskega odbora nelegalna. Kompanija ne bo podpisala pogodbe s provizijo o unijski delavnici. Ako bo sprejet zakon, da morajo biti delavci člani unije, se mu bomo pokorili."

Provizija določa, da delavci, ki ostanejo člani unije petnajst dni po podpisu pogodbe, morajo plačevati prispevke uniji, če hočejo obdržati delo.

Avery se je večkrat zapletel v prepri, s kongresnikom Ram-speckom, demokratom iz Georgije in načelnikom odseka, v teku zaslišavanja. Dejal je, da kompanija ne bo revidirala svojega stališča napram uniji. Možnost je, da bo federalna vlada ponovno zasedla lastnino kompanije.

Hot Springs, Ark., 8. junija.—Unija Aluminum Workers of America, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je na svoji konvenciji obsodila Sewella Averyja in Montgomery Ward & Co. zaradi protiunijske taktike, zaeno pa je zagotovila podporo članom unije, ki so uposleni pri tej kompaniji.

Stavkarji se morajo vrniti na delo

Vladni odbor posegel v konflikt

Cincinnati, O., 8. jun.—Okrog 15.000 delavcev, članov avtne unije, ki so zastavkali proti Wright Aeronautical Corp., je dobilo ukaz, da se morajo takoj vrniti na delo. V konflikt je posegel vojni delavski odbor.

William Beckham, uradnik avtne unije, je dejal, da se bodo stavkarji pokorili ukazu. Izrazil je upanje, da se bodo vsi vrnili na delo. Uradniki kompanije so naznanili, da se je več tisoč stavkarjev že vrnilo na delo in da jim bodo ostali sledili.

Stavka je nastala zadnji ponedeljek v znak protesta proti transferiranju sedmih zamorskih delavcev v departament, kjer so doslej delali le belopolci. Transferiranje je bilo izvršeno z odobritvijo uradnikov unije. Stavka je zavrla produkcijo motorjev za bojna letala.

Amerika priznala ekvadorsko vlado

Washington, D. C., 8. jun.—Amerika je priznala novo ekvadorsko vlado, ki je bila formirana po strmoglavljenju prejšnjega režima pred dvema tednoma.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (raven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$6.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil polnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Nekaj misli ob invaziji

Ker smo včeraj morali pretrgati nit misli, ki se nam je razvezala ob invaziji zapadne Evrope, bomo z njo nadaljevali danes. Prav za prav ni samo nit, marveč štrna misli, ki nam rojijo po glavi iz dneva v dan v zvezi s tem gigantičnim bojem, še bolj pa, kaj nastane po vojni na razvalinah Evrope in širom sveta.

Ker nismo poklicani, da rešujemo vojaške strani te krvave borbe, se s tem ne bomo pečali, dati nas tudi to zanima. To prepričamo vojaškimi oblastmi, čijh poklic so vojne operacije in strategije. Zato tudi nismo nikdar sledili onim, ki so po juniju 1941 pričeli z demonstracijami za invazijo zapadne Evrope, z zahtevami po—"drugi fronti." Zavedali smo se, da so za tako riskirano podvzetje potrebne gigantične vojaške priprave in bili tudi uverjeni, da pride od tega, kakor hitro bo vse pripravljeno in čas ugoden. Eisenhowerjevemu štabu je vzelo dolge mesece predno je vse to uredil. Toda kljub najskrbnejšim pripravam in kolosalnosti udarne sile, bo vzelo več dni, lahko več tednov predno bomo vedeli, koliko daleč se bo invazija posrečila. Prve vesti so ugodne, toda kaj pride, je v naročju krvavega Marsa.

Več pravice pa si prisvajamo in tudi stojimo na trdnjih tleh, kadar se pečamo s političnimi in tudi gospodarskimi zadevami vojne in povojne uredbe Evrope in sveta. V tem področju se smatramo, da nismo samo amaterski veščaki, marveč večji realisti in z boljšim znanjem o političnih in gospodarskih silah kot pa kapitalistični državnik in "državnik," di vodijo ameriški in angleški zunanji politiki. Tudi Moskvi bi lahko svetovali mairskaj pametnega, ako bi nas hotela poslušati. In povedali bi ji predvsem to, da na "sferah vpliva," machiavelizmu in "power politics" ni mogoče zgraditi poštenega in trajnega svetovnega mira.

Toda vrnimo se tja, kjer smo včeraj nehali. Vprašanje Francije in odnosa francoskega ljudstva do invazijskih sil je velike važnosti. Anglija se tega v polni meri zaveda; in ker je sosed Francije, jo skrbe tudi bodoči odnosi med obema državama. Ker pa ameriška vlada ne mara nič slišati o priznanju Francoskega osvobodilnega odbora v Alžiru kot provizorične vlade, je Churchill povabil generala De Gaulle na posvetovanje in se zdaj nahaja v Londonu. Storjen je bil pritisk na Washington, da bi tem posvetovanjem prisostvoval tudi kak ameriški diplomat, toda smo čitali, da je Washington kratkoročno odbil to sugestijo. To je bilo na predvečer invazije.

Čitali smo tudi v raznih poročilih iz Londona in Švice, da deloma radi te politike in deloma radi razbijanja Francije iz zraka nastaja veliko sovraštvo med Francozi napram Ameriki. Dopisniki so menili, da bi Francozi lažje preboleli ta udarec, ako bi bil De Gaulle odbor priznan po zaveznikih kot provizorična vlada. Francozi so v tem zelo občutljivi, kajti so ponosen narod in niso navajeni, da bi jih kdo potiskal na zadnjo klop. Tudi po Washingtonu ne marajo biti zapostavljeni.

Taka politika, ki sloni na antipatiji do enega človeka, v tem primeru do De Gaulle, je res čudna. Na drugi strani pa ameriška vlada nima nobenih pomislekov, da ne bi priznavala čistokrvnega klerofašista Franca, ki je Španiji prinesel največje nesrečo. Tudi se ni pomišljala priznati fašista Badoglia in moronskega italijanskega kralja po padcu Mussolinija. Barantala je tudi z Darlanom in nekaterimi drugimi francoskimi fašisti. Le z De Gaullem ne mara imeti opravka, dasi je bil po padcu Francije prvi, ki je pričel organizirati Francoze proti invadorju.

In ker je Roosevelt proti priznanju De Gaulle, je Eisenhowerja obremenil tudi s političnimi problemi, ki bodo nastali na osvobodnem ozemlju Francije. Eisenhower je proti temu protestiral, toda pomagalo ni nič, oziroma le toliko, da se je lahko dogovoril s Francoskim osvobodilnim odborom v Alžiru, da bo reševanje političnih problemov v Franciji prepuštil njemu. Tako je Eisenhower priznal De Gaulleovo vlado kot "de facto" vlado Francije, toda bo odgovorna njemu kot vrhovnemu poveljniku invazijskih sil.

Tako si radi predsednikove mržnje do De Gaulle ameriška vlada gradi "prijateljstvo" med Francozi. Te politike zapostavljanja in poniževanja Francozi sigurno ne bodo pozabili niti po vojni. Kaj je vzrok tej politiki, je težko razumeti. De Gaulle je sicer večkrat pokazal, da ne mara biti lutka kakšne zunanje velesile, ampak z diktiranjem si Amerika ne bo zgradila prestiža, marveč ga bo izgubila. Prav zadnje dni je francoska provizorična vlada v Alžiru razveljavila vse dogovore in pakte, ki sta jih Anglija in Amerika sklenili z Darlanom. S tem je seveda le hotela pokazati svojo neodvisnost.

Se slabše pa je s politično propagando napram Nemčiji. Amerika, Anglija in Rusija so Goebbelsu dale dovolj materiala, da je s svojo propagando pričel Nemce, da poraz na bojiščih pomeni ne samo razkosanje Reicha, marveč tudi zaslužnje nemškega naroda. Churchill je že večkrat "zjavil," da Atlantski čarter ne drži za sovražne dežele, v svojem nedavnem govoru pred parlamentom je tudi dejal, da si zavezniki pridržujejo pravico, da razkosajo Nemčijo. Washington je tej politiki pritril z molkom in drugače.

Na drugi strani pa je Rusija obljubila Poljakom Vzhodno Prusijo in Slezijo v zameno za ozemlje na vzhodu Poljske, ki si ga lasti ruska vlada. Povzru pa je še prišla na dan z izjavo, da bi zahtevala več milijonov Nemcev—vso nemško armado po porazu—da bi pravijo ogromno vojno škodo na ruskih tleh.

Vse to je le voda na mlin Goebbelsove propagande, s katero je prepričal Nemce, da jim ne preostaja drugača kot boj do konca, ako ne bodo uničeni kot narod in povzru se zaslužjeni. Ta kratkovidna torijska politika bo stala zaveznike stotisoče življenj. Namesto da Roosevelt in angleški kralj vodita molitve k zmagi, bi storila veliko bolj modro, ako bi ob pričetku invazije obljubila evropskim narodom—tudi Nemcem—politično in gospodarsko enakopravnost v okvirju res Nove, demokratične, združene Evrope.

Glasovi iz
naselbin

GLAS IZ MONTANE

East Helena, Mont.—Ljudje so vedno različnih mnenj, kakor se seveda vidi tudi v naših listih. Eni so za to, drugi pa za ono stvar. Upam, da ne bo nihče štel tega dopisa za kakšno "špikanje." Meni je bila namreč dana naloga, da podam naše mnenje, kar bom danes storil, četudi bolj pozno, ampak bolje je pozno nego nikoli, kakor pravi pregovor. Kar sem obljubil, moram izvršiti, da me ne bo kdo imel za pozabljenca.

Na seji našega društva 143 SNPJ smo namreč razmotirali o raznih stvareh, ki spadajo v področje naših zadev, tako smo se tudi malo dotaknili gl. urada in gl. urednika Ivana Molka. Mi nismo proti nobenemu našemu delavcu oziroma sobratu; vsak dober in zvest delavec je vreden pohvale, dokler je živ, kajti potem, ko se preseli v večna lovišča, ne potrebujemo hvale.

Brat Alesh je enkrat svetoval v Prosveti, da bo treba dati za deveto urejevanja lista na splošno glasovanje. Ako bi prišlo do tega, bi to bilo pravo bratsko stopanje, kajti na splošnem glasovanju bi br. Molek dobil 95 odstotkov glasov. Tista zakulisna stvar se je začela v metropoli, ampak je na peščeni podlagi. Na ta način se lahko začne afera proti temu ali onemu uredniku ali uradniku. Ker vemo, da so vsi zvesti in dobri delavci, bi bilo škoda vsakega.

Brat Molek je zvesto delal za jednoto in za nas vse na splošno. Sedaj, na stara leta, pa naj mu grenimo življenje. To pač ni bratsko. Mi vsi smo za to, da damo br. Molku zaslužen priznanje in prejšnje delo, ako ga je pri volji sprejeti. Mi potrebujemo takega moža, ki se ne obrača po vetru. Ne bo dolgo, ko ga bo vsak hvalil, da je bil br. Molek na pravi poti.

Anton Mihelič, 143.

DETROITSKE VESTI

Detroit, Mich.—Skoraj nihče se več ne oglasi iz Detroita. Nekaj je kriva zaposlenost, nekaj pa starost, vendar pa so naši mladi člani pevskega zbora Svobode, ki so uprizorili tridejansko komedijo dne 30. aprila, zaslužili vsaj par besed. Igrala so skoraj sama dekleta; možkih je bilo le toliko, kakor je v vojnem času mogoče, kajti doma so večinoma same ženske.

Program je vodil Rudolf Potočnik, direktor pa je bil August Platt, ki je sam dober igralec in osobe je dobro izveščal, tako da je bil njihov nastop res dober. Peveci in pevke so tudi dobro peli, največ aplavza pa sta bili deležni mali Nagraškovci sestrice pod vodstvom njihovega očeta. Udeležba je bila dobra, ako upoštevamo razmere in pa dokaj visoko vstopnino. Igralci so veseli, ako vidijo pred seboj polno dvorano občinstva; to je tudi njihova edina plača za trud in dolge ure vežbanja. Torej čast mladini, ki nam je kljub vojnim razmeram podala nekaj trenutkov veselja.

Dne 28. maja smo pa imeli izredno zabavo, ki sta jo priredila John Janc in Anton Cedilnik za svoje prijatelje, prvi k svojemu rojstnemu dnevu, drugi pa k rojstnemu dnevu svojega sina Johna in ob 30-letnici svojega zakonskega življenja ter za odhodnico sinu. Saržent John Cedilnik se je namreč naslednji dan vrnil v Alasko, odkoder je prišel na dopust po mnogih mesecih odsotnosti. Ob takih prilikah je seveda na mestu, da nekdo spregovori par besed v počast slavljenecem. To nalogo je izvršil naš distriktni podpredsednik SNPJ saržent Ray Travnik, ki je bil slučajno na dopustu.

Najprej je poklical na oder Cedilnikovo ženo, ki je rekla, da je zadovoljna s svojim partnerjem živeti še nadaljnjih 30 let ali več, nakar je Cedilnik imel besedo in je rekel, da je tudi on s tem zadovoljen. Popolno veselje jima kazi vojna, ker je njun edini sin tako daleč od doma, imata pa upanje, da se vrne zdrav, kakor je bil 28. maja. Še na mnoga leta obema zakoncem, tako tudi Johnu Jancu! Ray je dal besedo Jancu, ki je tudi dejal, da je po svoje zadovoljen, ker ima mnogo starih in mladih prijateljev; mladih je precej vzela za svoje, ampak brez legalnih dokumentov, torej ima tudi sinove doma in v vojni, kakor mnogi drugi. S svojim humorjem je obrnil pozornost navzočih na podpisano, kar je povzročilo mnogo smeha.

Zabava je bila pristno domača, dovolj jedi in pijače, za ples so pa skrbeli Karun, Štefančič, Brezovar, Maser in Aubel. Da ste jih videli, kako so plesali. Niti enemu ni prišlo na misel, da dobi samo dva para čevljev na leto. Navzoča sta bila tudi zakonca Mauc iz Kansasa, ki sta baš tisti dan prišla na obisk k hčeri in zetu. Kakor sta se izrazila, se jima je dopadlo, kajti zabava da je bila taka, kakršne smo imeli v starih dobrih časih. Iskrena hvala Johnu Jancu in Antonu Cedilniku!

Mary Bernik, 121.

S POTA

V uradni številki Prosvete z dne 31. maja je bil priobčen zapisnik seje minnesotske federacije društev SNPJ, ki se je vršila na Evelethu. Zastopana so bila razna okoliška jednotna društva, tako tudi društva iz drugih naselbin v tem okrožju. Omenjeno je bilo, da se nekateri pritožujejo, da ni bilo vse priobčeno, kar se je na prejšnji seji razpravljalo.

Kar se tiče omenjenih sej in zapisnikov v glasilu, se lahko reče, da je v Prosveti premalo prostora za vse podrobnosti, kajti zapisniki navadno vsebujejo le glavne izpiske, kar lahko zadoštuje za vse slučaje. Pravilno pa je, da se vključijo v izpisek številke društev, ki so na federacijski seji zastopana, ne pa nekatere imena, kajti javnost potem morda sklepa, da se v Minnesoti ne zanimajo za jednoto.

Na seji je bila navzoča tudi gl. odbornica ses. Ambrožič, kakor vselej, in je poročala o marsičem zanimivem, tako tudi o uradnem zapisniku, o bodoči konvenciji in o zadevi br. Molka. O tem, kar se je izvedelo o Molkovi zadevi, ni v federacijskem zapisniku ničesar. Kar se br. Molka tiče, je stvar ta, da prevladuje mnenje, da bi bilo v korist SNPJ, ako se bi glede njegove službe počakalo do prihodnje konvencije. Tako mnenje se sliši tukaj in še več drugega, ampak to naj zadoštuje.

Kakor je razvidno iz dopisov v Prosveti, dopisniki izražajo svoja mnenja glede Molkove zadeve, kar je pač pravilno, da vsak pove svoje mnenje. Iz tega mnenja se vidi, da se večina izraža v prid Molka pohvalno. Lahko se trdi, da on zasluži vse

priznanje za svoje dolgoletno vzorno službovanje. Vsekakor je bil tega mnenja tudi gl. odbor SNPJ, kajti po Molkovi resignaciji so mu rekli, naj svojo resignacijo umakne, on pa je rekel, če oni umaknejo svojo resolucijo, da bo tudi on umaknil svojo resignacijo.

Naj omenim, da se je govorilo tu okrog tudi to, da je Molek pustil službo zato, ker da ima drugje boljše službo, kar pa seveda ni resnica. Ko sem pred kratkim dobil na vprašanje iz upravnistva Molkov naslov, sem mu pisal in on je odgovoril, da si bo letos vzel počitnice, medtem pa bo skupaj spravil nakopičeno gradivo za zgodovinski spis, ki ga namerava pripraviti za knjigo. Molek me v pismu vzpodbujal, naj nadaljujem z dopisi v Prosveti kot doslej, da naj še pošiljam razna poročila, čez časa pa bo tudi sam skupaj zbral in spisal kakšen članek.

Dobro vem, da ima Molek marsikaj zanimivega v svoji zbirki iz dobe naših prvakov, ki so se naselili v Ameriko pred davnimi leti. On tudi ve, da imam jaz še precej takega materiala o naših pionirjih od Barage naprej in se mi priporoča, da mu bi poslal še kaj teh stvari. Ob prvi priliki se bom potrudil in bom prebrskal po moji zbirki z namenom, da izberem iz nje stvari in originalne podatke, ki bodo prav prišli pri sestavljanju zgodovine. Molek mi je pisal, da namerava obiskati nekatere kraje in bo skušal dobiti gotove podatke.

Matija Pogorelec.

VESELE IN ŽALOSTNE
VESTI IZ PENNE

Presto, Pa.—Naša veselica dne 13. maja je dobro uspela in udeležba je bila velika. Iskrena hvala vsem, ki so delali in s tem pripomogli k uspehu, dalje vsem, ki so prišli iz Moon Runa in Imperiala. Prišla je tudi Ana Gorenc, le škoda, da se nisva mogli nič pogovoriti, ker sem bila zaposlena s prodajo prigrizka, upam pa, da se bova spet sestali v bližnji bodočnosti.

Naznanjam vsem rojakom v okoliških naselbinah, da bo naše društvo 166 SNPJ priredilo plesno veselico zmage ali victory dance v korist članom—vojakom dne 30. septembra. Prosim vse okoliške naselbine, da ne prirejajo svojih veselic na tisti večer, temveč, da se udeležijo naše veselice.

Sporočiti moram tudi žalostno vest, da je pred kratkim naglo umrla edina hčerka Antona in Johane Petrovčič, Helen Petrovčič, stara 13 let. Skoraj se bi zgrudila, ko mi je prišel Petrovčič povedat, da je njegova hčerka umrla, kajti še prejšnji večer je bila v dvorani na ženitovanju zdrava in vesela. Helen je bila nadebudna deklica, članica mladinskega oddelka SNPJ in večkrat je dopisovala v Mladinski list. Njen oče, Anton Petrovčič, je predsednik društva 166 SNPJ. Pregovor pravi, da vse, kar se rodi, mora umreti; pregovor tudi pravi, da star človek mora umreti, mlad pa je prisiljen. Tako se je zgodilo tudi s to mlado članico.

Pokojna Helen je bolehalo od februarja meseca, ko se je podvrgla operaciji na glavi (tur na možganih). Potem se je dobro počutila in izgledalo je, da je okrevala, večkrat pa je tožila, da jo boli glava. Dne 20. maja je bila v dvorani na ženitovanju, kakor že omenjeno, dne 21. maja se je udeležila neke prireditve v Moon Runu. Ko je prišla ponoči z materjo domov, je tožila, da jo glava boli. Naslednje jutro, dne 22. maja, so jo z ambulanco odpeljali v bolnišnico nezavestno in ob 11. uri je že bila mrtva. Ona ni čutila bolečin, ker je bila ne-

Ruski vojaki v akciji proti Nemcem v nekom ultrafinskem mestu.

zavestna do smrti, veliko pa je bilo trpljenje njene matere, ki je videla umirati svojo hčerko.

O, kruta smrt, zakaj si zarezala boleče rane staršem in bratom pokojne mladenke, ki je bila edina hčerka in sestra, katero so vsi tako ljubili in sedaj jo neizmerno pogrešajo ter zanjo žalujejo. Pogrešali jo bodo tudi mnogi njeni vrstniki in otroci, ki jih je vedno pestovala, ker jih je imela tako rada. Tudi društvo 166 SNPJ je izgubilo dobro članico mladinskega oddelka. Helen je bila dobra dopisovalka v Mladinski list.

Pogreb se je vršil dne 25. maja po civilnih obredih na pokopališču v Bridgevillu ob veliki udeležbi prijateljev in znancev ter društvenih bratov in sester. Krsto so nosile mlade članice. Ob odprtem grobu smo se poslovili od naše mlade članice v obeh jezikih, društvena tajnica v slovenskem, Mary Robich, članica mladinskega oddelka, pa v angleškem jeziku. S tem smo izkazali zadnjo čast naši zvesti članici Heleni Petrovčič, ki je tako nepričakovano zapustila žalujejoče starše in brate ter nas druževnike. Tako mlada je dokončala svojo pot in svoje delo ter odšla od nas za vselej, vsi mi pa ji bomo sledili prej ali slej, kajti smrti ne uide nihče.

Iskreno se želim zahvaliti vsem, ki sem jih obiskala v času smrti naše mlade članice in so prispevali za venec, namreč starši naših mladinskih članov. Nabrala sem devet dolarjev in pet in osemdeset centov, zakar se vsem iskreno zahvaljujem. Staršem in bratom mlade pokojnice pa izrekam naše globoko sožalje ob izgubi ljubljene hčerke in sestre.

Dne 20. maja se je poročila Annie Tratnik, članica društva 166 SNPJ in edina hčerka Martina in Mary Tratnik, s Frankom Aublom, ki je armadni kapitan in z njim je odšla v Californijo. Mlademu paru obilo sreče!

Pred kratkim je odšel k vojakom naš član William Župančič, sin Uršule Župančič. Tako ima ona sedaj že PET sinov pri vojakih. Upamo in želimo, da se vsi srečno vrnejo domov k materi, ki je tudi naša članica.

Helen Robich, tajnica.

POROČILO ZASTOPNIKA

Hermine, Pa.—Zadnjič sem omenil, da me je Opeka peljal v Imperial, kjer je ponovila Prosveto rojakinja Eržen za Razpoteve na farmi, tako tudi obe Jamnikovi družini. Oni iz Calif., ki imajo hčerko v armadi in je poročnica, so povedali, da jim je pisala, da si želi civilnega življenja. Sedaj se menda nahaja v Novi Gvineji in mora nositi tako težke čevlje kot majnarji. Naš stari naročnik Kolčak, 80-letnik, korenjak, je tudi ponovil Prosveto. V Cliff Minu sem prodal M. G. vsem, ki sem jih imel čas obiskati, rojakinja Vidmar, ki so ji odrezali roko nad komolcem, kakor je bilo že poročano, pa je ponovila Prosveto.

S Sušatovimi sem se peljal na pogreb hčerke Toneta Petrovčiča. Tudi on se je jokal, kajti iz-

guba hčerke, ki mu je bila že v veliko pomoč, je težka in nenaдомestljiva. Pomagala mu je pri pisanju uradnih stvari. Bila je edina hčerka pri hiši. Pred šestimi meseci je bila operirana na senci in je okrevala, pa se ji je bolezen vrnila, kri se je strdila do možganov in sledila je smrt. Pogreb se je vršil na bridgevillsko pokopališče, kjer počiva že veliko število rojakov. Moje globoko sožalje prizadeti družini. Od deklice se je poslovila društvena tajnica ses. Robich in neka deklica za mladinski oddelk. Udeležba je bila lepa in od deklice, ki je večkrat dopisovala v Mladinski list, smo se s tugo v srcu poslovili.

Po pogrebu nas je čakala večerja in po večerji je naš stari agitator Tone Petrovčič dejal, da je dobro, da se spomnemo tudi Proletarca in nabralo se je \$3.25 podpore. Se tisti večer sem se odpeljal s Kraljevimi, ki so prišli na pogreb, v Moon Run, kjer je ponovil Prosveto Mike Resnik in stari Pestotnik ter rojakinja Zagoda, čije moža je zadel mrtvoud že pred petimi leti, dočim je eden njenih sinov pri vojaki in drugi gre te dni. Rojakinja Matjaš je tudi ponovila Prosveto, gostilničar Maček pa se je nanovo naročil na Proletarca. On mi je povedal, da so tamkajšnji rojaki kupili 12 akrov sveta, na katerem bodo postavili svoj dom, ki bo eden najlepših v okolič; on je član stavbinskega odbora. Za začetek imajo že okrog \$5000, ostala vsota pa bo kmalu podpisana.

V Moon Runu sem tudi dobil \$5 v pomoč nesrečni Sloveniji od neimenovanih ljudi. Rojakinja Možina mi je postregla z lončec in je rekla, da se lahko peljejo z njeno hčerko v McKees Rocks, in tako je bilo, zakar se ji zahvaljujem. Pri Jakobu Ambrožiču, kjer sem prenočil, sem izvedel žalostno novico, da je v Braddocku umrla rojakinja Zajc, kar pa nisem mogel verjeti, kajti še pred kratkim je ponovila Prosveto in se ni gritožila, da je bolna. Stara je bila šele 59 let in poznal sem jo mnogo let. Pogreb se je vršil menda isti dan kot pogreb Petrovčičeve hčerke. Prizadeti družini moje iskreno sožalje.

Rojaki in rojakinje, bodimo previdni glede zavarovanja! Letos praznuje SNPJ svojo 40-letnico in vsi, ki še niste zavarovani, pristopite k naši jednoti, listi, ki ste že, pa poskrbite, da ostanete dobrostoječi člani. Nihče ne ve, kdaj ga zadene nesreča, bolezen ali smrt, zato moramo biti vedno pripravljeni za vsak slučaj. Zelezen zakon narave ne pozna nobenih simpatij.

Noslednja postaja je bila v North Braddocku, kjer je rojakinja Rednak ponovila Prosveto, tako tudi rojakinja Dolinar v Pittsburghu na rojakinja Charter Proletarca. Tudi ona me je posvarila glede Molka, kakor več drugih, da se bi moral kaj oglašati.

Prihodnjič bom poročal o slovenskem shodu, ki se je vršil v hotelu Fort Pittu v Pittsburghu. Anton Zornik, zastopnik.

Zemljevid evropskih držav, kjer se pričakujejo zavezniški sunki.

nislili vi, ki ste pri tem de

Danes nas pri tem ponovnem pozivu spremlja še mirnejša vojska, ker je osvobodilni boj slovenskega ljudstva prejel mogočna podpora v naši ožji in širši domovini in v vsem velikem zavezniki svetu. Pričela je zmagovalni nad lažjo in prevaro resnica in polje, zato z neomejenim zaupanjem gledamo v bodočnost. V vojski

se, kako je moglo biti da

Ta pot, ki jo hodimo, vodi slovensko ljudstvo skozi trpljenje, ožen in smrt. Toda žrtve niso bile in ne morejo biti zaman, kakor je res, da se velike stvari ne morejo roditi iz nič. Ker je v znatni meri prav od nas odvisno, da na tej zadnji postaji veličastnega slovenskega križevega pota prihranite našemu ljudstvu večje trpljenje, ki bi ga morali prenakati od lastnih zepeljanih bratov, zato vam v tej uri še enkrat kličemo: "Spregledajte, stopite na stran ljudstva in pomagajte mu!"

WHERE THE

Še danes preiščite
ne potrebujete več.
spravi nazaj na delo.

1

Ali ste naročeni na dnevnik
"Prosveto"? Podpirajte svoj list

THE EDISON COMPANY

three months of this year:

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stane Kraljčec

(Nadaljevanje)

Lida je molčala. Bilo je tako tiho, da se je slišalo, kako so vodni valčki urno udarjali ob obrežno grmičevje.

"Oba sva nesrečna," je hipoma samemu sebi nepričakovano in prav iz dna duše izpregovoril Novikov; "toda mogoče bo nama lažje, ako bova živela skupaj!..."

Tople solze hvaležnosti in miline so zalile Lidi oči. Dvignila je obraz proti njemu in rekla: "Da... mogoče!"

"Bog mi je priča, da bom dobra žena in da te bom vedno ljubila in čutila s teboj!" so govorile njene oči.

Novikov je čutil ta pogled; nenadoma je padel pred njo na kolena in začel poljubljati njene drhteče roke ter je tudi sam ves drhtel od ginjenja in radostne strasti, ki se je nenadoma vzbudila v njem. To strast je Lida tako jasno in globoko spoznala, da sta jo hipoma minila boleščina in nesrečna boječnost in sramežljivost.

"Torej končano je... Zopet bom srečna... Tihi, ubožec!" je jokaje mislila Lida in pretakala srečne solze, ne da bi odmaknila roke in je še sama poljubljala mehke lase Novikova, ki so ji vedno ugajali. Spomin na Zarudina je svetlo zablisnil v njej, a takoj zopet ugasnil.

Ko je prišel Sanin, ki je sklepal, da je že minilo dovolj časa za razodevanje, sta Lida in Novikov držala eden drugega za roke in si nekaj tiho in zaupno pripovedovala. Novikov je pravil, da je nikdar ni nehal ljubiti; Lida je pa pravila, da ga zdaj ljubi. In to je bila resnica, ker bi Lida rada imela ljubezni in sreče ter se je je zdaj upala najti v njem in je ljubila svoje upanje.

Zdelo se jima je, da še nikdar nista bila tako srečna. Ko je prišel Sanin, sta obmolknili in ga gledala v zadregi, veselih in zaupnih oči.

"No, razumem," je resno rekel Sanin in ju pogledal; "pa hvala Bogu. Samo srečna bodita!" Hotel je še nekaj pristaviti, pa je kihnil preko cele reke.

"Hladno je... Da ne bosta dobila nahoda!" je dostavil in si brisal oči.

Lida se je srečno zasmejala in njen smeh je zopet zagonetno in lepo zadonel nad reko. "Jaz grem!" je razglasil Sanin po kratkem molku.

"Kam?" je vprašal Novikov. "I tam sta prišla pome Svarovij in tisti častnik... pristat Tolstega... kako mu je že...? Tisti dolgi Nemec!"

"Von Deutz!" se je zasmejala Lida brez vzroka.

"Da, on. Prišla sta nas vabiti na nekakšno zborovanje. Samo rekel sem, da vaju ni doma. Čemu?" se je še vedno smejala Lida in rekla: "Mogoče bi šla tudi midva."

"Sedi tukaj," jo je zavrnil Sanin. "Tudi jaz bi sedel, če bi imel s kom."

Zopet je odšel in to pot v resnici. Napočil je večer. V temni, tekoči vodi so se zadržale zvezde.

XXIV.

Večer je bil teman in nem. Nad vršički črnih, okamenelih dreves so se težko kopičili oblaki in hitro, kot da bi hoteli k nevidnemu cilju, drsali od enega kraja neba k drugemu. Skozi njihove zelenkaste špranje so se blestale in skrivale blede zvezde. Zgoraj je bilo samo brezkončno mračno gibanje, spodaj je pa vse utihnilo v napetem pričakovanju.

V tej tišini so se slišali glasovi prepričajnih se ljudi neprimerno rezko in kričavo kot cviljenje majhnih, razjarjenih živalic.

"Naj bo kakor hoče," je kričal von Deutz in se nerodno kot žerjav opotekal z dolgimi no-

gami; "ampak krščanstvo je kot edini popolni in razumljivi humanitarni nauk dalo človeštvu neminljivo bogastvo!"

"No, da," je trdovratno zmajeval z glavo Jurij, ki je šel zadnji in mu ježno gledal v hrbet, "ampak v borbi z živalskimi nagoni se je izkazalo krščanstvo prav tako brez moči kot vse dru..."

"Kako 'izkazalo'?" je vznemirjen zavpil von Deutz. "Vsa bodočnost je krščanstva, pa bi potem govorili o krščanstvu kot o kakšni odpravljeni stvari..."

"Krščanstvo nima bodočnosti!" ga je prekinil Jurij in brez vzroka s sovraštvo gledal raztekaajočo se liso, častnikovo bluzo. "Če ni moglo krščanstvo premagati človeštva niti v najvišji dobi svojega razvoja in je onemoglo padlo v roke peščici ničvrednežev kot orodje za predrzne prevare, potem bi bilo sedaj, ko je že samo ime 'krščanstvo' postalo neslano, čudno in smešno čakati čudežev... Zgodovina nikdar ne odpušča; kar je enkrat izginilo s pozorišča, se ne vrne več!"

Leseni trotoar se je še komaj videl pod nogami; pod drevjem je bilo temno kot v kozjem rogu. Mrzlično jih je vznemirjalo, da se lahko vsak hip spotaknejo ob stebre na trotoarju. Glasovi so se pa zdeli nenaravni, ker ni bilo videti obrazov.

"Krščanstvo? ... Izginilo s pozorišča!" je vzkliznil von Deutz in prešinila sta ga pretirano presenečenje in nevolja.

"Seveda izginilo..." je kljubovalno nadaljeval Jurij, "vi ste tako supli, kot da bi se o tem niti misliti ne smelo... Kakor so izginile z odra Mojzeseve postave, kakor so umrli Budha in grški bogovi, prav tako je umrl tudi Kristus... Zakon evolucije... Kaj vas vendar tako plaši pri tem? ... Saj vendar ne verujete v božanstvo njegovega nauka?"

"Seveda ne!" je užaljeno cvilil von Deutz, ne da bi odgovoril toliko na vprašanje, kolikor na žaljivi Jurijev ton.

"Torej morete potem misliti, da lahko napravi človek večne zakone?"

"Idijot!" si je mislil tisti hip o von Deutz. Neomajna, prijetna zavest, da je ta človek neskončno neumnnejši od njega, Jurija, in da ne bo mogel nikdar razumeti tega, kar je njemu enostavno in jasno kot beli dan, se je v Jurijevi glavi neokusno prepletala z besno željo, da bi častnika za vsako ceno popolnoma prepričal in pobil.

"Pustimo, da je tako..." je vznemirjen in razsrdjen ugovarjal dolgi častnik; "ampak krščanstvo je postalo temelj za bodočnost... ono ni poginilo, ampak je postalo podlaga in bo oplojilo kot vsako seme..."

"O tem ne govorim," je odgovoril Jurij, ki je pri tem nekoliko izgubil bistvo pogovora in se zato vedno bolj srdil: "Hotel sem reči..."

"Ne, dovolite..." ga je zmagovito prekinil von Deutz, ki se je bal pasti s konja, in je zopet zašel s trotoarja. "Vi ste prav tako rekli..."

"Če enkrat pravim, da ni tako, torej ni tako... Čudno!" ga je prekinil Jurij, silno jezen, da bi smel neumni von Deutz misliti vsaj za hip, da je razumnejši. "Hotel sem reči..."

"No, mogoče... Oprostite, nisem tako razumel!" je s prizanesljivim nasmehom skomizgnil z ozkimi rameni von Deutz; prav nič ni skrival, da je Jurija razumel in da bo vse, karkoli bi Jurij zdaj rekel, samo prepozen umik.

Jurij ga je razumel in se je čutil tako jeznega in užaljenega, da se mu je cejo v grlu zavezalo.

(Dalje prihodnjic.)

Povej, ti ne bi nikdar streljal name, ker si žival. Ker si žival, ali ne, Soniman moj?

Poljubil ga je na glavo. Pes je pretresljivo zacvilil. Zajokal je malone človeško.

Alfred se je ves tresel. Slepca sva položila v posteljo. Pes mu je položil svojo glavo na prsa.

Po prstih sem stopil iz sobe. Alfred me je pospremil na ulico.

—Povejte mi, gospod nadporočnik, ali sem kriv?

—Sami presodite!

—Ne morem.

—Mislim, sem dejal počasi in preudarno, da smo vsi krivi.

Molče sva si podala roke. Bilo je že pozno.

Po cestah vse tiho. Cela Leipziger Strasse je dremlala.

Slepca s časopisom in psom stoji še vedno.

Dame še vedno hodijo mimo. Dragulji se še vedno bleščijo v izložbah.

Krivi še vedno kujejo nove zločine.

Boječji še vedno samo čakajo in umirajo...

Magajna Bogomir:

Mala Marjetica

Gospa Marta, kakor so jo klicali v predmestni hiši, kjer je stanovala, je ležala že tri dni mrtva na svojem revnem ležišču. Nihče ni vedel, da je umrla. Kdo naj bi se pač prikazal v zadnji kot širokega petega nadstropja, v kot, kjer polega vlaga po zidovih in odpada omet od njih. Poleg tega je bilo tisti teden pred božičem in mraz se je naselil v ono samoto, v kateri ga je vsak dan posečala burja skozi razbite šipe.

Nihče ni vedel, da je umrla, tudi njena štiriletna hčerka Margarita ne, saj otrok ni poznal smrti.

Margarita je bila otrok in vendar je stregla materi v njeni štirinajstodnevni bolezn. Z bolnim smehljajem na ustih je zrla mati, kako je dekletce gospodinjilo v sobi, o kateri bi vsakdo mislil, da v njej sploh ni mogoče gospodinjiti. V enem kotu je stala majhna, stara peč in poleg nje zaboj, ki je bil za shrambo jedil. V drugem kotu je stala materina postelja in poleg nje na tleh kup cunj, ki so bile Margaritino bomo ležišče.

"Vzemi lonček z vodo in postavi ga na peč," je velela mati hčerki. Margarita je zvesto ubogala.

"Tako! Sedaj odpi zaboj in vzemi štiri krompirje, ostrži jih in deni jih v lonček! — Dobro! Sedaj zakuri, le preveč ne naloži na ogenj, da nama ne zmanjka drv."

Tudi to je storila hčerka. Ko je bil krompir kuhan, je mati vzela dva, dva je dala deklici. Tako je šlo dan za dnem ves čas bolezni. Ko pa ji je štirinajsti dan zopet ukazala, naj da krompirje v lonček, je Margarita žalostna obstala ob njeni postelji. "Ni ga več, mamica! — Pa ne bodi žalostna, mamica. Včeraj mi je dala nona Marija hlebeček kruha in malo sira zunaj na hodniku. Takoj ti prinesem."

Mati se je tedaj sklonila, privila hčerko k sebi in jo pogladila po laseh. "Nisem lačna, Margarita! Čutim, da mi bo bolje, da bom zaspala. Ostani pridna, Margarita!"

ji je rekel in jo prijel za roko.

—Povejte mi, gospod nadporočnik, ali sem kriv?

—Sami presodite!

—Ne morem.

—Mislim, sem dejal počasi in preudarno, da smo vsi krivi.

Molče sva si podala roke. Bilo je že pozno.

Po cestah vse tiho. Cela Leipziger Strasse je dremlala.

Slepca s časopisom in psom stoji še vedno.

Dame še vedno hodijo mimo. Dragulji se še vedno bleščijo v izložbah.

Krivi še vedno kujejo nove zločine.

Boječji še vedno samo čakajo in umirajo...

—Povejte mi, gospod nadporočnik, ali sem kriv?

—Sami presodite!

—Ne morem.

—Mislim, sem dejal počasi in preudarno, da smo vsi krivi.

HVALEŽNOST

"D-Day" je bil najbolj kritičen dan naše generacije. Globoko se čutimo obdolžene časnikarstvu, radiu in kinematografu, kateri so nam od začetka invazije podajali popolne informacije o stališču združenih sil. S tem, največjim načinom zbiranja in razpečavanja informacij, spoznamo kaj so naši možje zazrli ko so invadirali, in razumevamo kako globoko smo obligirani kot posamezniki in organizacije, da podpiramo naše oborožene sile.

Naše misli so z onimi, ki se vdejstvujejo v osvoboditvi Evrope in naše sočutje gre družinam onih, ki so se popolno žrtvovali.

INTERNATIONAL BUSINESS MACHINES CORPORATION

Otrok jo je gledal dolgo in vprašujoče. Ona se je vlegla nazaj. "Daj, le jej kruh," je rekla še komaj slišno.

Mamica je zaspala in spala trdno in nepremakljivo tri dni. "Kako trdno spi," je rekla Margarita, ko ji je položila roko na čelo in se mati ni prebudila. "Le mraz ji je zelo."

Stopila je v kot, kjer je imela svoje ležišče, pobrala cunje in obdala s njimi mater.

"Tako! Sedaj ji ne bo več mraz. Sedaj bo spala in ozdravela bo. Dobro je, da spi."

Tretji dan je pojedla zadnji kosček noninega darila in zaskrbelo jo je, kaj bo, ko se mamica prebudi. Nič kruha ne bo več zanj. Položila je prst na ustnice in premišljevala. "Ali ni danes božični dan? Da, mora biti, saj je mamica rekla, da bo kmalu. V mesto pojdem in poprosim ljudi kruha."

Zunaj je zaslislala burjo in si ognila raztrgan šal čez ramena. Tiho, tiho je odprla vrata, da bi ne zbudila mamice, in stopila na stopnišče. Tukaj se ji je pridružil gospod. Lep je bil ta gospod in nadvse mil je bil njegov obraz.

"Z menoj pojdi, Margarita," ji je rekel in jo prijel za roko.

KUHARSKA KNJIGA:

Recipes of All Nations

RECEPTI VSEH NARODOV

NOVA IZDAJA \$2.50

—Knjiga je trdo vezana in ima 821 strani—

Recepti so napisani v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Ta knjiga je nekaj posebnega za one, ki se zanimajo za kuhanje in se hočejo v njem čimbolj izveževati in izpopolniti.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Knjiga je napisana v angleškem jeziku; ponekod pa so tudi v jeziku naroda, ki mu je kaka jed posebno v navadi.

Slepca in njegov brat

Cerkvenik Ang.

2

Plazili smo se. Zdelo se mi je, da je trajalo neznanško dolgo.

Zvižg.

Dvig. Zalet. Naskok.

—Hura! Hura! Hura!

—Tra-ta-ta-ta-ta-ta...

Ruska strojnica.

Levo in desno so iz ruskih jar-kov, iz ognjenih žrel bruhanli rdeči, bakljasti plameni.

Pet mož se je pred menoj v dveh, treh trenutkih spremenilo v oglje. Strašna vročina me je oplazila po vsem telesu. Začutil sem zbudiljav prav v krvi.

Kriknil sem.

Poročnik je zavpil:

—Nazaj!

Obrnili smo se ter zdrveli nazaj. Tedaj pa so zaropotale naše strojnice. Ne, ne, nisem se zmotil, bile so prav zares naše.

Začutil sem udarec v obraz. Kakor da me je nekaj prav rahlo opeklo. Tedaj pa nič več.

Slepca je umolknil. Čez nekaj časa se je obrnil k starejšemu bratu ter mu rekel:

—Nadaljuj, Alfred!

Alfred je slonel s komolci na mizi ter si podpiral glavo. Kadil je pipo.

—Zakaj me pušča, Heinrich?

—Onesvestil sem se. Edinole ti več, kako se je zgodilo.

—No, naše strojnice so te ranile.

—Naše strojnice? Kaj pomeni to? Ali so strojnice žive?

—Ne muči me!

—Kdo je stal ob strojnici? Kdo je cilj? Kdo je streljal? To povej!

Slepca se je dvignil, se naslonil z dolgimi rokami na mizo, si strgal ježno naočnike raz obraz ter jih položil na mizo. Iz očesnih votlin mu je pogledala strahotna tema.

Pes se je dvignil, se vzpel s prednjima nogama na mizo ter se zagledal v slepca.

—Pomiri se! mu je velel Alfred.

—Kdo je streljal. Kdo!

—Vojak si bil, pa ne veš, kaj je zapoved.

—Kdo more komu zapovedati, naj strelja na brata?

—Heinrich, krivico mi delaš! Okoliščine so bile takšne!

—O poznam vas—vse! Vedno so okoliščine krive! Tisoč izgovorov najdeš, najdete! Ali ne morete razumeti, da ne gre za be-

se, da gre zgolj za—dejanja? Da, da, vse vem! Kje si mogel vedeti, da boš prav brata zadel?

Nikdar pa ne boš mogel zanikati, da si nedvomno vedel, da si streljal na svoje tovariše, na svoje prijatelje!

—Nadporočnik je zapovedal: Streljaj! Pobij te strahopetne pse. Cincal sem...

—Da, da, cincal si! Udariti bi ga bil moral po glavi, da bi se bil zvrnil, ubiti psa!

—Riskirati svoje življenje?

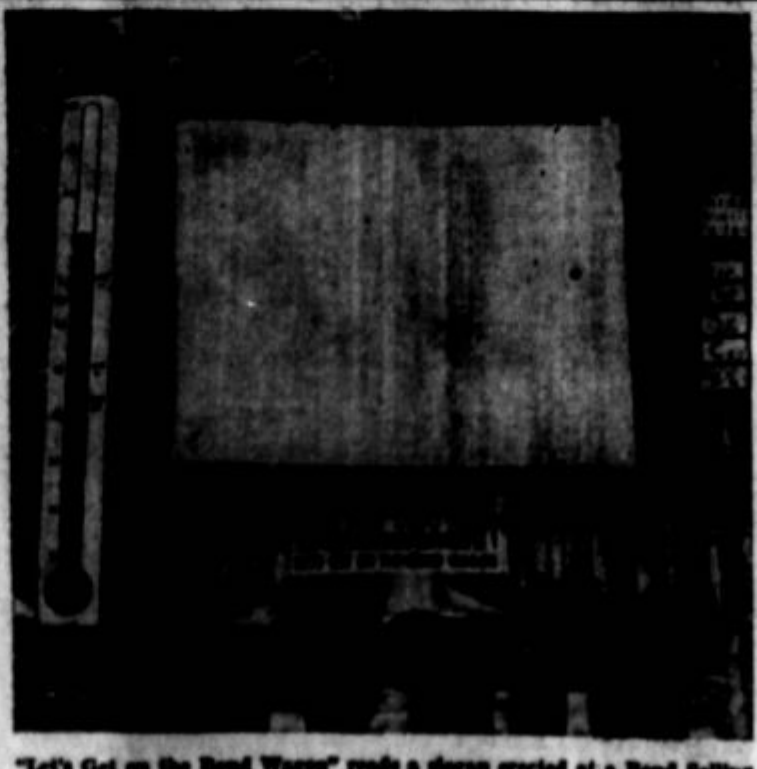
—Riskiral si rajši moje oči! Zakaj me nisi ubil? Zakaj ne? Ubij me, ubij me tu, pri tej priči! Končaj boš svoje delo!

—Heinrich, razburjen si! Lezi!

—O, nikdar več nisem videl. Luiza mi je zbežala. Kako presunljivo je kriknila, ko me je zagledala v bolnišnici. Zagnusil sem se ji. Ubij me, strahopetec! Iz strahopetnosti si ubijal, iz strahopetnosti gledaš to moje bedno življenje! O, da me ni tedaj Soniman izvelkel iz vode! Ljuba moja žival! Pridi sem! K meni! Soniman moj, psiček moj!

Pes se je vzpel višje ter mu položil svojo glavo na prsa.

—Soniman moj, o, da ni tebe!

"Let's Get on the Band Wagon" reads a slogan created at a Band Selling Booth down on Broadway where Marine veterans are buying War Bonds at the rate of \$25.00 per month. Note the thermometer selling program of the Band Drive.</